

Наврӯз яке аз решадортарин чашнҳои шахригарӣ ва шахриварӣ дар ҷаҳони наф ва кӯҳна аст, хангоме, ки суҳан аз наф ва кӯҳна ба миён меояд, бедаранг зехни мо ба сӯйи замон раҳнамун мешавад, мизони санҷиши кӯҳан ва кӯҳантар дар зиндагии мардум замон аст, замон тарозуи кӯҳнагӣ ва нафӣ аст, як шабонарӯзро дар дониши рӯзшуморӣ як рӯз меноманд!

Хар ҳафта ҳафт шабонарӯз аст аммо мардум онро ҳафтрӯз мепиндоранд, хар моҳ 30 шабонарӯз аст аммо онро 30 рӯз медонем ва хар сол 365 рӯз ва 365 шаб аст, аммо танҳо рӯзҳои он дар солшумори ёддошт мешавад.... Холо хангоме, ки суҳан аз ҷашни кӯҳан ҷашне, ки дар жарфҳои сиёҳи рушани таърих баромадааст ва ҳазорон соли пеш барпо шудааст, ҷиғуна мо онро наф медонем!? Гӯйё замон дар ин ҷашн, дар ин мантӣ ва дар ин ҷаҳонбинӣ истода, ва ранги кӯҳнагӣ ба худ намегирад....

Чам ё маъноӣ «Наврӯз» = «Наврӯз» аз ду вожа, наф ва рӯз сохта ва пардохта шудааст, наф вожае ҳаст авестӣ ё порсии кӯҳан, ки дар забони англисӣ ва олмонию испонӣ ва дигар забонҳо роҳ ёфта ва бо ғӯишҳо ва лаҳҷаҳои дигар ба ҳамон сохтори порсӣ бар забонҳо ҷорӣ мешавад ва чам ё маъноӣ он мешуд тару тоза, наф, хангоме ки вожаи наф пешванди вожае бинишинад, ҳабар аз тозагӣ ва падидор шудани он падида медихад, монанди «навзод» = кӯдаке ки тоза ҷашм ба ҷаҳон кушод, ҷизе, ки тоза сохта шудааст, «навсоз», «навшаҳр», шаҳре, ки ба тозагӣ бино шудааст. Мо наметавонем, ба мардуми солхӯрда бигӯем навзод, наметавонем, ба абзори фусилшуда бигӯем наф ва наметавонем ба вайронае бигӯем навсоз, ҳамчунон хангоме ки вожаи наф дар пасванди вожаи дигаре менишинад боз ҳам ҳабар аз навогарӣ ва наф будан медихад, монанди «роҳи наф», «хонаи наф», «рахти наф» ва ё «андешаи наф», дар ин ҷо низ наметавонем даст аз ҷаму маъно бардорему кӯҳнаро наф бигӯем, солхӯрдари навзод, хонаи вайронаро хонаи навсоз ва раҳти кӯҳнаро раҳти наф ва ё андешаи пӯсидари андешаи наф бидонем, агар ҷунин кунем мо қачқорӣ ва даҷвараштӣ қардаем ва ба оину маниши наф ва нафгарой зиён расонидем ва данишу хиёнат қардем.

Пас наф худ ситова ва таърифе дорад, ҷунон ки кӯҳнагӣ ва пусидагӣ низ ҷунин аст.

Ин дебоҷа ғуфта шуд то шуморо ба Наврӯз бубарем ба ормоншӯхӣ ва утупиёи (мадинаи фазл) ё ормоншаҳри ориёиёни Тоҷи Қайн. Агар мо бихоҳем Наврӯзро ҳамонгуна ки дар вожаҳои боло баррасӣ қардем, бозбини намоём, мебинем наф пешванди рӯз шуда аст ва

чаму маънои он мешавад «рӯзи нав», рӯзи нав = рӯзеаст, ки навинтарин рӯз дар дарозии замони гузашта бошад, навзодтарин хангоми замони наврӯз мебошад, пурсиш ин чист оё мардуме ки ба наврӯз ва рӯзҳои наву навоҷӣ ва онҳо навин пойбанданд, оё онҳо мениш ва ҷаҳонбинии навоҷӣ ва навоҷӣро бовариданд?

Ва ё ин ки Наврӯзро дар солномаҳои ҳадаш чӣ меҳанд аммо бо этиқоди ҷаҳон ва ҷаҳон зиндагӣ мекунад?

Посуи ин пурсишро барои ҳадаи ҳадаи пас аз нигоҳи гузари ба кишварҳои Ҳовари Миёна ки Наврӯзро огоҳи соли навоҷӣ мебиндоранд, вогузори мекунам. Ва шумори савор бар шаҳари саманди саркашӣ ҳаё ба сарзамини Наврӯз, бистари Наврӯз ва зодҳои Наврӯз ҳамоно кишвари ваҳшури варҷонди Тоҷикистон мебарем.

Наврӯз ва Тоҷикистони сипанд ҷунон бо ҳам омехтаанд, ки монанди ном ва номи ҳонаводагӣ касе ба шумор мебаранд. Тоҷикистони сутург ва зулоли ин моми меҳани пок дар баргари хангоми пурфарозу нишеби таърихи ҳада ҳамо ба монанди обҳои Ваҳшу Панҷ роҳи ҳада дар сангоҳи меҳади пирӯзмандтар аз ҳадаи пеш мебаранд.

Истиқлоли Тоҷикистон дар соли 1991 як дигаргунӣ ва навоҷӣ дар кишварҳои порсизабони Ҳовари Миёна буд. Дар ин доварӣ килк ё калам бе он ки аз навиштаи ҳада бим ва шарм дошта бошад бо сарфарозӣ ва фарзони ҳадаи ва эътирофи мекунад, ки Наврӯз ба меҳкори ва ҳешёрии давлат ва мардуми навоҷӣ навоҷӣ Тоҷикистони ҳада миллионӣ дар ҳадаи беш аз ҳада миллион фарсизабон, зинда ва парварда шуд. Саранҷи пас аз 1400 сол Наврӯз ба меҳрандешӣ ва меҳкори давлат ва мардуми фарзони Тоҷикистон ҳадаи шуд.

Шоиста аст ба ин навоҷӣ ва ин пирӯзии навоҷӣ барои ҳадаи озодазодагон ҳадаи сано ва офарин гуфт.

Имрӯз ҳадаи Наврӯз ва бар ҷаҳи шукӯҳманд ва ҳадаи ин ҳада дар Тоҷикистони меҳманд барои мардуми фарсизабон фаротар аз як расм рафта аст ва ранги як оин ба ҳада гирифта аст. Наврӯзҳои Тоҷикистон барои миллионҳо ҷаҳи пушти марзҳои ҷаҳи мазҳабӣ сиёсат як мақоми мукаддас аст ва расми фарҳаманд. Ҳадаи Наврӯзи Тоҷикистон як мениш ҳадаи, кунӣ ҳадаи, равиш ҳадаи, ҷаҳи ҳадаи,

биниши ҳамандешӣ, расоиши ҳамбастагӣ ва фармоиши ҳамзистӣ дар густураи кишварҳои ҳамфарҳанг ва фаротар аз он чанд пораи ҷаҳон аст.

Ҳар сол ба посдошти Наврӯз «Давлати навбунёд» ва наwmанишу наwандеши Тоҷикистони сипанд бинобар андешаи наwгарой ниёи ҳеш, «Чамшеди Чам» ин Ҳадиви (Подшоҳ) наwандеш дар остонаи Наврӯз фарохони ҷашни Наврӯзро фармон медиҳад. Мардумонро аз сарзаминҳои дуру наздик ба меҳрҳои Наврӯз меҳонад, меҳмонони ин ҷашни бузург ҳама дар дидаи меҳр ҷой доранд, давлатмардону ҳунарварону суҳанварон ва мардуми омӣ ҳама ва ҳама дар ин ҷашн анбозу шариканд, ва ҳар кадом ба фарохӯри тавоноии ҳеш ин оини бузургӣ ориёиро арҷ мениҳанд.

Дар оини наҷандон дур гувоҳи он хоҳем буд, ки давлат ва мардуми меҳрубон ва меҳркеши Тоҷикистон ҳамаи давлатҳои ҷаҳонро ба Наврӯзҳои ҳуд меҳрхон мешаванд, фарохонии Наврӯз аз сӯи давлат ва мардуми Тоҷикистон доираи ҳамбастагӣ ва ҷамбару ҳалкаи гумшудаи оини Меҳр ва дустӣ ва ҳамзистӣ меҳромези мардумӣ аст.

Ормони ниҳоии ин ҷашни бузург чунин аст:

Ҷашн ба ҷойи ҷанг

Шодӣ ба ҷойи ношодӣ

Дод ва адолат ба ҷойи бедод

Ҳушӣ ва ҳурамӣ ба ҷойи андух ва ситам

Худбоварӣ ба чойи худозорӣ

Ба озодӣ ба чойи бандӣ ва бандагӣ аст

Ба дар поён раҳои ба чойи нажанг ва кафасу дамиш пагоҳи раҳоиш аст.

Наврӯз ва наврӯзгорӣ дар дидаҳои давлат ва мардуми навадешӣ Тоҷикистон танҳо ба моҳи фарвардин ва ду ҳафтаи нахусти баҳор ва барпойии ҷашни Наврӯз басанда нашуд ва поён нағирӣфт, басо ин маниши Чамшедӣ ва Каёнӣ ба навосозӣ ғароида шуд ва фарҷоми ин меҳкорӣ ба созиши падидаи шигифтовар ҳамоно «Коҳи Наврӯз» анҷомид.

Наврӯз аз гоҳи Чамшедшоҳ оғоз шуд ва имрӯз дар Коҳи Наврӯз дар сарзамини Тоҷикистони варҷованд (муқаддас) замонавӣ ғардид. Коҳи Наврӯз пиндорҳои таърихшиносони ҷаҳонро пиромуни фарҳанги ориёӣ бо андешаву биниш пайванд зад.

Мардумони тоҷик ба нармӣ ва зулолӣ об ҳастанд, ва ба саҳтию устувории саҳраҳою санғҳои кӯҳистонҳои ин кишвар.

М. Мехрофарин

13,03,2020